

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ

Yhteisöt ja toimintakyky -osasto, Yhteiset palvelut -yksikkö
Neuvotteleva virkamies Lassi Kauttonen

Muistio

18.1.2023

VEIKKAUS OY:N RAHAPELITUOTOISTA TERVEYDEN JA SOSIAALISEN HYVINVOINNIN EDISTÄMISEEN MYÖNNETTÄVIIN VALTIONAVUSTUKSIIN YLEISHYÖDYLLISILLE YHTEISÖILLE JA SÄÄTIÖILLE**1. SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN TOIMIVALTA JA AVUSTUSSÄÄNNÖKSET**

Valtioneuvosto on antanut arpajaislain (1047/2001) nojalla Veikkaus Oy:lle yksinoikeuden rahapelien toimeenpanemiseen. Veikkaus Oy:n tuotosta käytetään 43 prosenttia terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen. Terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen tarkoitettu tuotto käytetään avustusten myöntämiseen oikeuskelpoisille yleishyödyllisille yhteisöille ja säätiöille hakemusten perusteella.

Rahapelitoiminnan tuoton jakamisesta säädetään arpajaislaissa ja valtionavustuslaissa (688/2001). Avustuksia koskevia säännöksiä on myös valtioneuvoston asetuksessa valtionavustuksista yleishyödyllisille yhteisöille ja säätiöille terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen (1552/2016).

Tuotosta jaettavien avustusten myöntämisestä terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen ja avustusten takaisinperinnästä päättää sosiaali- ja terveysministeriö (STM). Sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä toimii avustusten valmistelu, maksatusta, seurantaa ja valvontaa varten Sosiaali- ja terveystieteiden avustuskeskus (STEA).

Sosiaali- ja terveysministeriö jakaa avustukset STEAn antaman avustusehdotuksen pohjalta saatuaan Sosiaali- ja terveystieteiden avustusasioiden neuvottelukunnan arviointi- ja avustusjaostolta pyytämänsä lausunnon. Valtionavustuksista yleishyödyllisille yhteisöille ja säätiöille terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen annetun asetuksen mukaan avustusehdotukseen tulee tarvittaessa käydä ilmi hakijakohtainen avustussuunnitelma seuraaville vuosille.

2. TAUSTAA**2.1. Tuoton käyttö vuonna 2023**

Valtion talousarviossa oleva määräraha terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen (mom. 33.90.50) on vuonna 2023 yhteensä 373 600 000 euroa.

Veikkaus Oy:n rahapelituotoista myönnettävää valtionavustusta terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen voidaan myöntää oikeuskelpoisille yleishyödyllisille yhteisöille ja säätiöille. Avustuksia ei ole tarkoitettu lakisääteisten julkisten palveluiden eikä liike- tai elinkeinotoiminnan rahoittamiseen.

2.2.Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskuksen (STEA) avustusehdotus

Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus (STEA) on sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä toimiva itsenäinen valtionapuviranomainen, joka vastaa Veikkaus Oy:n pelituotoista terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen myönnettävien avustusten valmistelusta ja käytön valvonnasta sekä tulosten ja vaikutusten arvioinnista.

STEA:n avustustoiminnasta säädetään seuraavissa säädöksissä:

- Arpajaislaki (1047/2001)
- Valtionavustuslaki (688/2001)
- Valtioneuvoston asetus valtionavustuksista yleishyödyllisille yhteisöille ja säätiöille terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen (1552/2016)
- Valtioneuvoston asetus sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustusasioiden neuvottelukunnasta (1555/2016)

Sosiaali- ja terveysministeriö päättää avustuksista STEA:n antaman avustusehdotuksen pohjalta saatuaan Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustusasioiden neuvottelukunnan arviointi- ja avustusjaostolta pyytämänsä lausunnon.

STEA on ehdottanut sosiaali- ja terveysministeriölle, että avustuksia jaetaan momentilta 33.90.50 yhteensä 373 600 000 euroa vuonna 2023 kohdekohtaisen avustusehdotuslistauksen mukaisesti.

Avustuksia ehdotetaan 797 hakijalle yhteensä 1 782 avustuskohteeseen. Avustusta haki 984 järjestöä yhteensä 2999 kohteeseen. Hakusumma vuodelle 2023 oli yhteensä noin 545 miljoonaa euroa.

Avustuskohdekohtainen listaus sisältää vuoden 2023 avustusehdotuksen lisäksi kullekin avustuskohteelle ohjeellisen avustussuunnitelman vuodelle 2024 ja 2025. Kohteiden ohjeellisissa avustussuunnitelmissa vuodelle 2024 on 271 415 731 euroa ja vuodelle 2025 on 264 697 210 euroa.

3. AVUSTAMISTA LINJAAVAT PERIAATTEET

Avustetun toiminnan strategisina tavoitteina ovat:

- vähentää eriarvoisuutta ja lisätä yhdenvertaisuutta sekä osallisuutta elämäntilanne ja tausta huomioiden
- vahvistaa yhteisöllisyyttä ja suvaitsevaisuutta sekä lisätä erilaisten ihmisten kohtaamista ja keskinäistä ymmärrystä
- vahvistaa ihmisten voimavaroja ja auttaa pitämään huolta itsestä, toisista ja ympäristöstä.

Hakuilmoitusten nostoja:

- Uusien avustusten haku: Vuonna 2023 avustuksia myönnetään myös Paikka auki -osatyökykyisten ja nuorten työllistymisen avustusohjelmaan.
- Jatkohakemusten haku: Avustuksen hakijat ovat voineet hakea avustuskohteiden avustustasoon yleisen kustannustason nousuun perustuvaa korotusta. Korotustarve on tullut perustella hakemuksessa. Myös mahdolliset avustetun toiminnan sisällön muutostarpeet ja muut kuin kustannustasoon perustuvat talousarvioon vaikuttavat muutokset on tullut kuvata ja perustella jatkohakemuksessa selkeästi.

Avustusehdotuksessa on otettu huomioon avustusten myöntämisen valtionavustuslaissa (688/2001) ja avustusasetuksessa (1552/2016) säädetyt yleiset ja erityiset edellytykset. Hakemuksen lisäksi avustusharkinnassa on huomioitu valvonta-, seuranta- ja toimintaympäristötieto.

3.1. Avustuskokonaisuudet

Avustukset kohdennetaan neljään toisiaan täydentävään avustuskokonaisuuteen, joissa kaikissa tuetaan STEAn strategian päämäärään mukaisesti järjestötoiminnan kehittymistä sekä tuetaan strategian tavoitteiden toteutumista

Avustuskokonaisuudet ovat:

1. Järjestöjen toimintaedellytysten vahvistaminen
2. Terveyden edistäminen sekä työ- ja toimintakyvyn vahvistaminen
3. Osallisuuden, toimijuuden ja arjenhallinnan tukeminen
4. Kriisiauttaminen ja arjen turvallisuuden edistäminen

Taulukko: Avustusehdotus 2023 avustuskokonaisuuksien mukaisesti:

Avustuskokonaisuus	Haetut avustukset 2023 €	Haetut avustukset 2023 (kpl)	Avustusehdotus 2023 €	Avustusehdotus 2023 (kpl)	Ohjeellinen avustus-suunnitelma 2024 (Ay ja Ak) €
Järjestöjen toimintaedellytysten vahvistaminen	122 680 073	446	97 074 883	364	86 491 925
Kriisiauttaminen ja arjen turvallisuuden edistäminen	58 579 382	192	41 097 384	155	31 379 267
Osallisuuden, toimijuuden ja arjenhallinnan tukeminen	215 824 565	822	122 160 816	581	77 426 475
Terveyden edistäminen sekä työ- ja toimintakyvyn vahvistaminen	148 355 839	839	113 266 917	682	76 118 064
Kaikki yhteensä	545 439 859	2 299	373 600 000	1 782	271 415 731

3.2. Avustuslajit

Avustukset voidaan myöntää joko toiminta-avustuksina tai erityisavustuksina. Toiminta-avustukset on jaettu yleisavustuksiin (Ay) ja kohdennettuihin toiminta-avustuksiin (Ak). Yleisavustukset myönnetään järjestön toiminnasta syntyviin menoihin yleisesti ja kohdennetut toiminta-avustukset järjestön toiminnasta erotetun toimintalohkon nettomenoihin. Järjestöllä voi olla vain yksi yleisavustus mutta useita kohdennettuja toiminta-avustuksia.

Erityisavustuksia ovat investointiavustukset (B) ja hankeavustukset (C).

Yleisavustukset (Ay)

Yleisavustamisen periaatteiden mukaisesti yleisavustus on vakiintuneen järjestötoiminnan perusrahoitusmuoto yleiskulujen (hallintokulujen) kattamiseksi. Lisäksi yleisavustuksessa voi olla erikseen arvioitavia sisältöjä esim. viestintä, vaikuttamistoiminta, aluetyö, edunvalvonta. Yleisavustuksen tarve arvioidaan muun toiminnan laajuuden ja rahoituksen pohjalta.

Kohdennetut toiminta-avustukset (Ak)

Kohdennettuja toiminta-avustuksia myönnetään järjestön toiminnan kokonaisuudesta rajattuun toimintalohkoon. Toisin kuin yleisavustukset, kohdennetut avustukset myönnetään nettomenoihin eli menoihin, jotka jäävät, kun niistä vähennetään toiminnasta saatavat tuotot. Kohdennetut toiminta-avustukset myönnetään selkeästi yleisavustuksesta erilliseen käyttötarkoitukseen.

Investointiavustukset (B)

Euromääräisesti suurin osa investointiavustuksista kohdentuu erityisryhmien tukiasuntojen hankintaan. Lisäksi investointiavustuksia kohdennetaan järjestöjen toimitilojen peruskorjaamiseen sekä järjestötoimintaa tukevan käyttöomaisuuden hankintaan, kuten ICT-laitteisiin ja järjestelmiin sekä irtaimistohankintoihin.

Hankeavustukset (C)

Hankeavustuksia ehdotetaan määräaikaisiin kokeilu-, kehittämis-, käynnistämisen- ja tutkimushankkeisiin tai muihin määräaikaisiin hankkeisiin.

Kaiken hanketoiminnan on oltava tavoitteellista ja suunnitelmallista. Erityistä huomiota kiinnitetään ajankohtaisuuteen, toimintaympäristön huomioimiseen sekä kohderyhmän osallistumiseen jo hankkeiden suunnitteluvaiheessa. Tuloksellinen yhteistyö on tärkeää järjestöjen kesken sekä järjestöjen ja muiden toimijoiden välillä. Tulosten juurtuminen toimintaympäristöön tulee myös huomioida jo suunnitteluvaiheessa.

Taulukko: Avustusehdotus avustuslajeittain

Avustuslaji	Haetut avustukset 2023 €	Haetut avustukset 2023 (kpl)	Avustusehdotus 2023 €	Avustusehdotus 2023 (kpl)	Ohjeellinen avustussuunnitelma 2024 (Ay ja Ak) €
Kohdennetut toiminta-avustukset (Ak)	248 051 288	1 215	220 414 775	1 147	209 611 080
Yleisavustukset (Ay)	73 474 453	180	65 594 321	157	61 804 651
Investointi-avustukset (B)	14 063 914	35	9 033 993	16	
Hankeavustukset (C)	209 850 204	869	78 556 911	462	
Yhteensä	545 439 859	2 299	373 600 000	1 782	271 415 731

3.3. Avustusohjelmat

Avustusohjelmista vain Paikka auki -ohjelmaan on ollut mahdollista hakea avustusta vuodelle 2023. Ohjelman koordinaation kautta ohjelmaan kuuluvat järjestöt voivat saada tukea ja ohjausta. Vuodelle 2023 avustusta esitetään Paikka auki -ohjelmaan 276 avustuskohteelle yhteensä 12 139 542 euroa.

4. VALTION VUODEN 2023 TALOUSARVION TOTEUTUMINEN

Vuoden 2023 valtion talousarvion momentille 33.90.50 myönnetty arviomääräraha 373 600 000 euroa jaetaan nyt kokonaisuudessaan.

5. EHDOTUKSEN TALOUDELLISET VAIKUTUKSET

Tulo-, meno- ja kustannusvaikutus on edellä mainittu momentilta 33.90.50 myönnettävä määrä. Avustuksia myönnetään 373 600 000 euroa julkisia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita täydentävien yleishyödyllisten järjestöjen toiminnan tukemiseen ja kehittämiseen sekä investointeihin. Avustuksilla muun muassa rohkaistaan järjestöjä kehittämään uusia toimintamuotoja ja pyritään järjestöjen toimintavalmiuksien parantamiseen.

Veikkaus Oy:n tuotosta kohdistetaan lisäksi valtion vuoden 2023 talousarvion momenteilta 33.50.51, 33.50.52, 33.50.55 ja 33.50.56 sotainvalidien kuntoutukseen, avohuoltoon ja laitoshuoltoon sekä rintamaveteraanien ja eräiden muiden ryhmien kuntoutukseen sekä korvauksiin yhteensä 49 600 000 euroa.

Veikkaus Oy:n tuottoa käytetään myös 2 900 000 euroa momentilta 33.01.01 Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskuksen (STEA) toimintamenoihin. Sosiaali- ja terveysministeriön yhteyteen perustettu sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus käsittelee avustushakemukset, laatii avustusehdotuksen ja hallinnoi avustusten maksatusta, valvoo niiden käyttöä ja tekee avustetun toiminnan tuoksellisuusseuranta.